

bij Open Deur 1, januari 2020

In gesprek over 'De ziel'

De ziel. Zoals ter inleiding in dit nummer van *Open Deur* staat: Al weet niemand waar de ziel zit en ook niet wat het precies is, we kunnen niet zonder, lijkt het wel. Als de ziel weg is, ontbreekt er iets wezenlijks, iets wat levend maakt. Voor filosoof Victor Kal is de ziel 'het ademen van het hart', je inspiratie. En: de ziel duidt niet aan wie je bent, maar wat je wordt, telkens opnieuw. Alle reden om samen in gesprek te gaan over dit boeiende onderwerp.

Inleiding

- Wat voor gedachten/emoties kwamen bij u naar boven toen u zag dat dit nummer van *Open Deur* over 'de ziel' gaat?
- Hebt u een negatieve of een positieve associatie met de ziel? Kunt u dat nader verklaren?

Over de ziel

- Wat is de ziel volgens u? Anders gezegd, hoe zou u de ziel omschrijven?
- Is de ziel volgens u veranderlijk of steeds dezelfde?
- Is er bij u een verschil tussen hoe u vroeger over de ziel dacht en hoe u er nu over denkt?
- Zijn de ziel en de geest voor u dezelfde? Ga er samen, eventueel in kleinere groepen, over in gesprek.
- Hoe ziet u de verhouding tussen ziel en lichaam?
- Hebben dieren volgens u ook een ziel?
- Heeft iemand wel eens op uw ziel getrapt? Wat deed dat met u? Wat maakte dat u echt voelde dat u op uw ziel getrapt was?
- Aart Mak schrijft (pag. 2 en 3): *De ziel is als een drijfveer, een droom, dat wat mensen mooi maakt.* Ziet u dat ook zo, dat de ziel dat is wat mensen mooi maakt?
- Willem van Reijendam schrijft in zijn column (pag. 13) dat ziel en zielig verwant zijn. Hoe ziet u dat, bent u het daar mee eens?

Stephan de Jong geeft in zijn artikel een klein overzicht over het denken over de ziel in de geschiedenis (pag. 4 en 5).

- Welke gedachtegang staat het verst bij u vandaan? Kunt u uitleggen waarom?
- Welke gedachtegang spreekt u juist heel erg aan? Waarom?

De ziel in de Bijbel

- Wat is volgens u de relatie tussen God en de ziel?
- Heeft God, denkt u, ook een ziel?
- Welk(e) bijbelgedeelte(n) komen bij u naar boven waar het gaat over de ziel?
- Op wat voor manier wordt er in de bijbelgedeelten die u allen genoemd hebt over de ziel gesproken?

In dit nummer van *Open Deur* wordt Psalm 42 genoemd (pag. 12 en 13). Lees deze psalm met elkaar en het artikel van Marianne Vonkeman.

- Wat is de ziel, denkt u, voor de dichter van Psalm 42?
- Herkent u iets van of in uw eigen leven in deze psalm?
- De ziel in deze psalm 'heeft dorst', dorst naar God. Kent u dat vanuit uw eigen leven? Wilt u er iets over vertellen?

Lees met elkaar het gedicht *Het hijgend hert* dat Karel Eykman schreef n.a.v. Psalm 42.

Stel, je bent een hert.

Zitten ze met honden en geweren achter je aan

weet je nog maar net te ontsnappen

ren je voor je leven de longen uit je lijf.

Sta je na te hijgen buiten schot en buiten adem

dan zit er alleen maar in je kop:

water, nu eerst water, alleen maar water.

De rest komt later wel.

En ik, waarom zit ik in de zenuwen en ben ik in de war?

Alles zit mij tegen, het klopt niet meer in mijn hart.

Het klikt niet meer tussen mij en mijzelf.

Stel, je bent een mens.

Zitten ze scheldend en schreeuwend achter je aan

om je op je ziel te trappen

red je het niet meer, heb je het helemaal gehad.

'Wat heb jij nog aan God? Jij bent toch godvergeten?'

Dan maalt alleen maar in je hoofd:

God, nu eerst God, alleen maar God.

De rest komt later wel.

En ik weet dan waar het op aankomt in mijn hart en ziel.

Dan kan ik ertegen, dan ben ik op mijn plek.

Zit dat goed, dan gaat het me goed.

- Wat spreekt u aan in dit gedicht en wat minder?
- Verwoordt dit gedicht hoe u Psalm 42 leest? Of juist niet? Ga er samen over in gesprek.
- Op wat voor manier komt de ziel in dit gedicht aan de orde?

De ziel en de dood

- Wat denkt u dat er met iemands ziel gebeurt bij een overlijden?

Piet Schelling schrijft in het artikel *Als het lichaam sterft* (pag. 14) dat het een bijbelse gedachte is dat lichaam en ziel een eenheid vormen en niet los van elkaar kunnen bestaan.

- Hoe ziet u dat voor u?
- Bent u het met Piet Schelling eens?

Jaren geleden stond in dagblad *Trouw* het volgende over wat er volgens de joodse mystiek met de ziel gebeurt bij het sterven:

Er blijken drie stadia te zijn: het eerste stadium is de nefesj, de bezieling van alles wat ademt.

Nefesj is verbonden met de natuur. Alle dieren hebben een nefesj, planten ook, en natuurlijk de mensen.

In nefesj zit ons karakter, door God gegeven. Het tweede stadium is roeach, de geest. Die staat dus niet

tegenover de ziel, maar is onderdeel van de ziel. Roeach sluit ook de intellectuele geest in. Het is verbonden met het paradijs, waar Adam en Eva aten van de boom der kennis van goed en kwaad. Alleen mensen hebben dit stadium van de ziel, dieren en planten niet. Het derde en hoogste stadium is wat we nesjama noemen, de ziel in haar goddelijke aspect. Elke dag gaat de ziel door die stadia heen. En ook als we sterven, gaat onze ziel door die drie stadia - maar deze keer op een volledige manier: van nefesj naar het paradijs, door het stadium van de roeach.

Volgens de joodse traditie gaat de ziel in dat stadium alles van haar leven begrijpen, waarom het leven zus en niet zo was en hoe alles van het leven in elkaar zit. Daarna gaat ze door het stadium van nesjama, dus naar dat deel dat in verbinding staat met God, waarin ook verzoening met zichzelf en de anderen mogelijk is. Die drie stadia houden ook in dat in het joodse denken geest en ziel niet tegenover elkaar staan, net zo min als ziel en lichaam. Het is allemaal met elkaar verbonden in de drie stadia van de ziel." ([Trouw](#), 21 maart 2012)

- Kunt u aangeven wat u aanspreekt in deze gedachtegang? Waarom?
- En wat spreekt u helemaal niet aan? Waarom niet?
- Staat deze joodse gedachtegang erg ver van uw denken over de ziel of juist niet?

Ter afsluiting

In veel liederen komt ook de ziel 'ter sprake':

- [Opwekking 717](#) (Stil, mijn ziel, wees stil)
- [Psalm 62: 1](#)
- [Een van hart en ziel](#) (Gerald Troost)
- [Als je niet luistert naar je ziel](#) (Lenny Kuhr)
- [Hart en ziel](#) (Danny de Munk)

- Beluister ter afsluiting een van deze liederen of zing met elkaar.
- Wanneer er meer tijd is, kunnen meerdere liederen geluisterd worden en kan met elkaar worden doorgesproken over de volgende vragen:
  - o Welk lied spreekt u het meeste aan? Waarom?
  - o Welk lied spreekt u het minste aan? Waarom?
  - o Welke gedachte over de ziel komt in elk lied naar voren? Wat vindt u van die opvatting?

Anne ter Schuur, predikant in Waddinxveen

archief gesprekshandreikingen

Op open-deur.nl/gesprek vindt u alle gesprekshandreikingen bij de nummers van *Open Deur* vanaf januari 2007.